

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

פרוטוקול

ועדת השמות הממשלתית

יום חמישי, כ"ג בטבת תשפ"ה (23 בינואר 2025)

(באכסניית אנא רבין, רחוב נחמן אביגד 1, ירושלים)

נכחו חברי הוועדה: ד"ר אבשלום קור, פרופ' איוון פרידמן, פרופ' אייל בן אליהו, עו"ד בני שאולי-כהן, גבי גלילה רון פדר עמית, גבי הדר אברהמי, פרופ' זאב ספראי, פרופ' זהר עמר, ד"ר חיים אברהם, פרופ' יהודית הנשקה, מר יהורם גאון, פרופ' יואל אליצור, גבי נועה מוטרן, גבי עירית לינור, פרופ' עלי ותד, פרופ' רות קרק, פרופ' ריכב (בוני) רובין, פרופ' שולמית אליצור.

בזום: פרופ' יוסי דרורי

לא נכחו חברי הוועדה:

פרופ' משה שרון, גבי אמילי עמרוסי, גבי נורית רוכל, מר סלמאן אבו רוכן, פרופ' עירית עמית-כהן, מר שאוכת שיבלי,

נציגי הנהלת משרד רה"מ: איטה טוויג (גבעוני), רבקה מעיין צפתי, דקל רחמים.

במליאת הוועדה הנוכחית פרופ' יואל אליצור שימש כמ"מ ליו"ר הוועדה, פרופ' משה שרון.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

נושאים בסדר היום

1. הסדרת יישובים באזור יהודה ושומרון – החלטת ממשלה

1.1 חלץ – שורקה

1.2 גבעת אסף

2. מחלף חניון שפיים

3. צומת משהד ריינה

4. מחלף חדש סמוך למזכרת בתיה

5. מספר דרכים 3855/39 – צומת נחל התיב

6. כביש 60 – דרך התנ"ך

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

1.1 חלץ

'חלץ' (שם זמני) הוא יישוב חדש בגוש עציון שמחבר את גוש עציון לירושלים, נמצא בסמוך להר גילה.

במליאת הוועדה שהתקיימה בתאריך ו' חשון תשפ"ה (07.11.2024) הוצעו מספר שמות, בניהם נתיב המלך, נקדימון, השקיפה, הרה, אבישור, אבישי, יבחר, שבעם, איתי/איתי. לאחר דיון נעשתה הצבעה על השמות הבאים; **גפנים** / **זמורה** או **זמורות** על שם נוף האזור ועל שם ברכת יעקב אבינו לשבט יהודה (בראשית מט) היא ברכת הגפן והיין **ושורקה** – גפן משובחת או זן של גפנים - "אסרי לגפן עירה ולשורקה גפני אתנו" (בראשית מט יא).

נעשתה הצבעה על השמות; **גפנים**, **זמורות** ו**שורקה**. השם "**שורקה**" נבחר ברוב קולות.

חברי הוועדה הוסיפו להצעות את השמות: '**עוללות**', '**כנה**', '**בציר**'.

לאחר שנתקבלה החלטה הועלתה טענה שהשם 'שורקה' תפוס וקיים באזור פלמחים (אמנם אין זה מדויק כי השם הקיים הוא מחלף ומועצה אזורית 'שורק' בלי ה"א סופית; הערת יואל אליצור). כמו כן התקבלה פנייה של יו"ר המועצה האזורית שהציע את השם 'כוכבא'. לפיכך, היתה התכתבות והצבעה דיגיטלית בין החברים ובסופו של דבר הוחלט להחזיר את הנושא לדיון במליאת הוועדה. להלן טיעונים עיקריים שהועלו בהתכתבות המקדימה.

ד"ר אבשלום קור: הרעיון לתת ליישוב "חלץ" שם מברכת היין של שבט יהודה היה רעיון שלי. אני הוא שהבאתי ושטחתי באהבה את תשעת השמות מתחום זה, שכבר נקראו על יישובים. אבל שם מברכת היין אפשר להעניק בכל מרחבי מלכות יהודה ושבט יהודה. בעוד שכאן הסבו אנשי המועצה האזורית את תשומת לבנו לכך שמדובר במקום הצופה אל הכפר בתיר כלומר ביתר, מקום הקרב האחרון של בר כוכבא.

כל ההצעות יפות, אבל כאן יש שם המחובר לאתר!

כעקרון בעבודת ועדת השמות, חיבור שם לאתר ממשי הוא אפשרות עדיפה על פני שם שיכול להינתן גם במקומות אחרים. ומפני עקרון זה, אני גונז את הצעותי מברכת היין.

פרופ' אייל בן אליהו: אינני עומד כלל על השם שורקה שאותו הצעתי. במהלך הדיון העלתה יהודית הנשקה את השם **כנה** שהוא לפחות לענ"ד, מוצלח יותר מזמורות. לגבי כוכבא, ראו את הנימוק לקביעת השם כוכב מיכאל, יש לנו גם כוכבא בגליל.

כמו כן המקורות המלמדים על כך ששמעון נהרג בביתר, הם המספרים על האופן האלים שבו רצח את אלעזר המודעי מעשה שעל פי התלמוד הירושלמי גרם לנפילת ביתר. זהו שמעון שהטיח כלפי שמיא: "לא תסעוד ולא תכסוף". כאמור שמו של האיש מביתר כפי שאבשלום ודאי יודע הוא כוסבה, השם כוזיבא שמתקשר כנראה למשפחה משבט יהודה "אנשי כזבא" (דברי הימים א, ד כב) וקשור אולי לח' כוזיבא מדורם לגוש עציון בקירבת אל-ערוב.

פרופ' ריכב בוני רובין: מביע התנגדות לשם כוכבא, דמותו ההיסטורית של שמעון בן כוסבא (בר כוזיבא, בר כוכבא??) היא דמות בעייתית ביותר. המרד בהנהגתו היה חסר כל סיכוי והמיט חורבן מוחלט על היישוב היהודי בכל ארץ יהודה. גם בקרב חז"ל היו רבים שהסתייגו ממנו והיו מהססים לקרוא ישוב שישא את שמו.

אמילי עמרוסי: אם כבר, למה לא 'בר כוכבא'?

פרופ' יואל אליצור: בדיוק כתבתי כדברי אמילי: יש ישוב 'בר גיורא' על שם אישיות ידועה פחות.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

השם 'בר כוכבא' הוא השם שבו האישיות הזאת מוכרת כיום, ופחות חשוב מאין בדיוק באה. כשחופרים או סוקרים אתר ארכיאולוגי אומרים שנמצאו שרידים "מימי בר כוכבא" ולא כותבים בעיתון "מימי בר כוזיבא" או "מימי בן כוסבה". העם והציונות זוכרים אותו לטובה יחד עם ר' עקיבא שליווה את המרד ולפי נוסחה מקורית במסכת סנהדרין שאומצה על ידי הרמב"ם היה נושא כליו. חוץ מישו לפי אמונת הנוצרים, לא היה ולא יהיה מנהיג ללא רבב. שאול המלך ודוד המלך ויואב בן צרויה זכורים אצלנו לטובה לדורות למרות כמה וכמה כתמים שהתנ"ך לא נמנע מלספר.

בישיבת מליאת וועדה הנוכחית, הועלו ההצעות מהדיונים האחרונים, והונחו חמישה שמות: 'כוכבא', 'בר כוכבא', 'זמורות', 'כנה', 'ישורקה'.

ד"ר אבשלום קור: לגבי השם 'בר כוכבא' - עולה השאלה האם לקרוא בשם 'כוכבא' או 'בר כוכבא', כמו 'יוחאי' ו'בר יוחאי'. כמו כן, אם מנציחים אדם שקראו לו בר כוכבא וייתן ליישוב השם 'כוכבא', זה יכול לאבד מן המשמעות שלשמה נקבע השם, ולכן לא כדאי לקרוא רק את השם 'כוכבא'.
פרופ' אייל בן אליהו: אפשר להציע את השם 'כוכב', כמו שכתוב בחומש במדבר "וַיִּדְרֹךְ **כֹּכַב** מִיֵּצְקָב", וגם ע"ש בר כוכבא.

פרופ' רות קרק: בעניין כוכבא, אני בעד השם. בעבר ראינו את רחל ינאית בן צבי, והיא סיפרה שבימים שהם הגיעו לארץ, הם הלכו לאורכה ולרוחבה של הארץ והחשמונאים ובר כוכבא היו בשבילם סמל לציונות, ולכן אני מחזקת את השם.

פרופ' יואל אליצור: עוד שיקול לטובת 'בר כוכבא' ולא 'כוכבא' - יש בגליל כפר בשם כְּנָפֶּב (אבו אל-הג'א) ובלבנון יש כפר בשם כְּנָפֶּבָּא ורצוי למנוע כפילות.

נעשתה הצבעה ראשונה: האם לבחור באחד מן השמות 'כוכבא' / 'בר כוכבא' או לפנות לכיוון שמות מתחום הגפן והיין:

- בעד השם 'כוכבא' או 'בר כוכבא' - 11
- בעד שמות בתחום הגפן והיין - 4
- נמנעים - 2

הוחלט ברוב קולות לבחור אחד מהשמות: 'כוכבא' או 'בר כוכבא'

נעשתה הצבעה שניה אודות 'כוכבא' או 'בר כוכבא':

- 'כוכבא' - 6 קולות
 - 'בר כוכבא' - 8 קולות
- השם שנבחר הוא "בר כוכבא".

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

מחליטים :

השם "בר כוכבא" ייכנס לרשומות.

(בטבלה שלהלן שם הצומת בעברית ובתעתיק לערבית וללטינית)

עברית	ערבית	לטינית
בַּר כּוֹכְבָּא	بَار كوكھا	Bar Kokhva
נ"צ : 21463.62470		

1.2. גבעת אסף

בישיבת הוועדה שהתקיימה בתאריך ט"ז אלול תשפ"ד (19.09.24) התקיים דיון על שמות הנצחה. לאחר דיון מעמיק בנושא והצבעה שנעשתה, הוחלט לדחות את הבקשה של מתן שמות הנצחה בכלל, ובפרט בנושא "גבעת אסף". חברי הוועדה טענו כי לצערנו יש אינסוף שמות נופלים, מה שממחיש את מורכבות העניין, ואם וכאשר נוותר על העקרון פעם אחת יגיעו דרישות רבות אחרות לשמנת זכרון שהוועדה לא תוכל לעמוד בפניהן ומפת הארץ תהפוך לשדה קברות. החברים הוסיפו כי ניתן וכדאי להנציח את הנופלים בדרכים אחרות בתוך היישובים, בשמות רחובות, שכונות ומוסדות. לכן השם "גבעת אסף" לא עבר בוועדה וחזר לדיון נוסף שהתקיים בתאריך ו' חשון תשפ"ה (07.11.2024), חברי הוועדה דנו בשנית בבקשה, והוחלט כי לא ניתן יהיה לקרוא לשם היישוב "גבעת אסף" מהסיבות הנ"ל. חברי הוועדה הציעו לאחר דיון מעמיק שלושה שמות; "נתיב המלך" "נתיב שאול", "עוז ציון". כמו כן הוחלט כי נציגות מהוועדה תהיה בקשר עם התושבים, תסביר להם שלא ניתן לתת שם זיכרון / הנצחה, תציג להם את השמות המוצעים, ותקבל את התייחסותם.

בתאריך י"א בכסלו תשפ"ה (12.12.24) נפגשו אנשי ועדת המשנה לשמות יישובים עם נציגי היישוב והציעו את השמות הבאים :

נתיב המלך
נתיב שאול
סולם יעקב
חלום יעקב
עוז ציון
לוז

נציגי היישוב הציעו לשקול צירוף שיכיל את היסוד אבן (בזיקה לאבן אשר שם יעקב מראשותיו, וברמיזה לאבן ובן שנרצחו) או את השורש א.ס.ף. נציגי היישוב הביעו את רצונם להיוועץ בחבריהם תושבי היישוב.

לאחר הצגת השמות הועלו להצבעה בקרב התושבים להלן התוצאות מהגבוה לנמוך :

נצח בנימין - 176
לוז - 161
אבני המקום - 153
נצח ישראל - 128
אבני לוז - 127
עז ציון - 103

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

סולם יעקב - 74
נתיב שאול - 71
מעלה המלכים - 66
נתיב המלך - 61
חלום יעקב - 44

ד"ר אבשלום קור : בפגישה עם בני היישוב, היה להם קשה להתכחש לזיקה לשם אסף. העיקרון הגדול מכולם הוא שאין קוראים על שם בני הזמן הזה. היתה הבנה מצידם והכל נעשה בנועם. אח"כ היתה הצבעה של בני היישוב, היו 2 שמות שהובילו בהצבעה: 1. נצח בנימין שהוא שם יפה אך מתאים לכל האזור. 2. לוז, שזה השם הראשוני של בית אל בספר בראשית. ועדת משנה חשבה שהשם 'לוז' נכון יותר בעיקר בגלל הקרבה הגיאוגרפית והשם ההיסטורי. **פרופ' יואל אליצור :** המרחק בין בית אל הקדומה לגבעת אסף הוא כקילומטר וחצי. **ד"ר אברהם חיים :** לא כל הציבור בקיאים במידע שהשם הוא ממקור תנ"כי, ויכולים לחשוב שזה על שם קדיש לוז ז"ל. מציע שיהיה בסוגריים את המילים 'השם הראשוני של בית אל'. **ד"ר אבשלום קור :** זה לא איש בן זמננו, ולכן זה לא תקף. **גב' נועה מוטרו :** יש לא רחוק משם יישוב שנקרא "לוזית". **פרופ' יואל אליצור :** מציע שנעשה הצבעה ונפצל אותה ל2 חלקים- **פרופ' רות קרק :** ישנה רשימה משאל שעשו תושבי המקום והם בחרו שם אחר במקום הראשון. **ד"ר אבשלום קור :** בהפרש קטן יש בין המקום הראשון לשם לוז. **פרופ' יואל אליצור :** כשאנחנו מעלים את ההצבעה של השם 'לוז' מול כל דבר אחר, הכוונה היא לכל ההצעות שהם הציעו ודירגו. **ד"ר אברהם חיים :** נקודה קטנה, בספרדית המילה לוז היא אור. וגם בלדינו זה אור.

נעשתה הצבעה מי בעד השם 'לוז' ומי בעד כל שם אחר :

בעד השם 'לוז' - 14
כל שם אחר - 0
נמנעים - 3

השם שנבחר הוא "לוז".

מ ח ל י ט י מ :

השם "לוז" ייכנס לרשומות.

(בטבלה שלהלן שם היישוב בעברית ובתעתיק לערבית וללטינית)

עברית	ערבית	לטינית
לוז	لُوز	Luz
נ"צ: 22355.64645		

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

2. בקשה לקביעת שם למחלף חניון שפיים

20 (נתיבי איילון) / 543 (דרך חדשה) ליד חניון שפיים החדש, שישרת את פרויקט הנתיבים המהירים בנתיבי איילון מצפון.

המחלף מפנה לנתיבים הפונים מזרחה מכביש 2 ומכביש 20, לא מערבה לשפיים. הכביש החדש נועד להוביל לרעננה.

פרופ' יואל אליצור : המחלף בשלבי בנייה ונראה היטב בצילום לוויין. הוא מוביל לכיוון צפון-מערבה של רעננה (בית עלמין ושכונת קריית שרת, ממוקם בשטח חקלאי ורחוק מהעיר כ-1.5 ק"מ. אין לקרוא לו על שם ישובים שאינו מוליך אליהם. קשה לקרוא לו על שם רעננה כי יש כבר: צומת רעננה, מחלף כפר סבא רעננה צפון, ומחלף רעננה דרום (שלושתם במזרח העיר), אבל אי אפשר לקרוא לו מ' רעננה מערב כי מקומו מצפון לפינה הצפון מערבית של העיר. הצעות אפשריות: מ' נחל רשפון (הוזכרה בהצעת בוני), מ' רענן, מ' קריית שרת.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : המחלף הוא כניסה לקצה הרחוק של העיר רעננה, ולכן לא נכון לקרוא לו בשם 'רעננה'.

עו"ד בני שאולי-כהן : מתוכננים עכשיו 2 נתיבים מהירים בכביש 20 ובכביש 2 מראשון לציון עד נתניה. אמור להיות חניון באזור ראשון לציון וחניון באזור שפיים. המחלף אמור לתת גישה לחניון, אנחנו מעדיפים שהשם יהיה בלי המילה 'חניון', אבל 'נחל רשפון' ו-'רעננה' מקובל.

פרופ' ריכב (בוני) רובין- זה לא יכול להיות מחלף שפיים כי הוא לא מוביל לשפיים.

פרופ' יואל אליצור : אני רוצה להעלות נקודה למחשבה: אני חושש שצפוי שיהיה מחלף במערב העיר באיזשהו שלב ואני לא רוצה שכביכול 'נתפוס' את השם למחלף שיקום כשיצטרכו את השם.

ד"ר אבשלום קור : 'שפיים' פירושו 'גבהות', אם שפיים זה ריבוי, אני מציע לקרוא למקום 'שפי' כצורת יחיד.

פרופ' רות קרק : אני חושבת שכדאי שנצמד לעיקרון שזה המחלף שהכי קרוב ליישוב שנמצא בסמוך שזה רעננה, ולכן אני מציעה שנשאר עם השם רעננה מערב, ואם יקום מחלף מערבית יותר ויצטרכו את השם אז תתבצע החלפה או שינוי.

פרופ' יהודית הנשקה : מציעה את השם "צפון מערב רעננה".

פרופ' רות קרק : השם "צפון מערב רעננה מקובל עליי. השם שפי לא יגיד כלום לנהג בדרך.

עו"ד בני שאולי-כהן : מבקש לחזור על הצעתו של בוני על האפשרות לשם "רשפון" לגבי הסמיכות לנחל רשפון. ההעדפה שלנו היא כמה שפחות מילים כדי לא לבלבל את הנהגים ושיהיו כמה שפחות שלטים שלא יבלבלו. לגבי השמות המוצעים 'נחל רשפון' בראש סדר העדיפויות אצלנו, 'רעננה מערב'- גם בסדר.

פרופ' אייל בן אליהו : יש משהו יפה בהנצחת הנוף של הארץ, נחל רשפון והעיר המקראית הם חלק מנוף הארץ, ולכן אני חושב שזה התייחסות לנוף הארץ.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : שמות צמתים ומחלפים הן מעל הכל הנחיה לנהגים, בכל דיון של שמות צמתים ומחלפים האוחז בהגה רואה שלט ומשם נוסע. במחשבה שנייה, נחל רשפון זו תעלה קטנה ולא נחל של ממש, ולכן זהו לא אלמנט נופי בולט.

פרופ' איוון פרידמן : מחלף 'רענן' זו אפשרות טובה. רומז לרעננה.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

גב' עירית לינור : תומכת בבוני, אני בתור נהגת רוצה לדעת לאן אני נוסעת, לא רק הוויז מחליט, אני גם רואה בעיניי את השלטים שלפניי.

פרופ' עלי ותד- : לגבי השם 'רענן' אין יישוב בשם כזה ולכן נראה לי פחות מתאים, הדבר יכול לבלבל.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : חשוב לציין העיקרון הוא לסייע לנהגים בדרך, יותר מאשר שם בעל מאפיין היסטורי או גיאוגרפי.

השמות שעלו לדיון:

רעננה מערב

רעננה צפון מערב

נחל רשפון

רענן

שפי

חניון שפיים

קרית שרת

מר בני שאולי כהן : לפני ההצבעה מבקש לתהות לגבי מה שנאמר בוועדה לגבי עקרון מתן שמות הכוונה לנהגים שהוא חשוב מאוד ומצד שני עומד העיקרון של אזכור מקומות מהמקרא, מההיסטוריה ומהנוף. ממה שאני מבין אנחנו רוצים ללכת יותר לעקרון של לסייע לנהגים איך לנווט בדרך יותר מאשר לתת שם שיש בו משהו היסטורי או גיאוגרפי, רוצה לוודא מה הכיוון של הוועדה.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : מציע לא להציג את הנושא בצורה דיכוטומית. ההצגה איננה זה או זה הייתי מנסח את הדברים יותר בזהירות, ככלל שמות מחלפים וצמתים אמורים להכווין את הנהג ובמקומות שזאת לא השאלה גם שמות מהאזור, התרבות או צמח. כשהכוונת הנהג אינה קריטית, ניתן לתת שמות מתחומים אחרים.

פרופ' יואל אליצור : לוועדה יש 2 עקרונות שמנחים את עבודת מתן שמות לצמתים ומחלפים, אחד שמות היסטוריים או סמליים והשני הכוונה למקומות. והוועדה בת חורין לבחון בכל מקרה לגופו מה יותר מתאים.

ההצבעה התחלקה לשני חלקים:

הצבעה ראשונה

על השמות 'רעננה מערב' או 'רעננה צפון מערב' – 9 בעד

על שאר השמות האפשריים – 7 בעד

נמנעים – 2

נעשתה הצבעה שנייה של השמות 'רעננה מערב' ו-'רעננה צפון מערב'

'רעננה מערב' - 5 בעד

'רעננה צפון מערב' - 9 בעד

נמנעים - 3

השם שנבחר הוא "רעננה צפון מערב".

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

מחליטים :

השם "רעננה צפון מערב" ייכנס לרשומות.

(בטבלה שלהלן שם הצומת בעברית ובתעתיק לערבית וללטינית)

עברית	ערבית	לטינית
מ' רעננה צפון מערב	مفترق رَعْنَانَا شَمَال-غَرْب	Raanana Northwest Int.
נ"צ : 18500. 67978		

3. צומת משהד רינה

נ"צ	מספרי דרכים	סטטוס	שם מוצע ע"י ועדת שילוט	הערות	הערות תת הוועדה	הערות ועדת שילוט
230582,737133	79/754	צומת קיים	"רינה"	צומת דרכים באזור נצרת, רינה ומשהד. השם הנוכחי של הצומת הוא צומת משהד אבל הכניסה למועצה מקומית משהד היא למעשה מצומת אחר בהמשך הדרך. הסיבה לשינוי התעוררה בעקבות הקמת תחנת רכבת קלה בצומת עצמו שקיבלה את השם תחנת רינה. על מנת שלא יהיה בלבול בין שם הצומת לשם התחנה מוצע לשנות את שם הצומת גם לצומת רינה, דבר שיעזור בהתמצאות למשתמשי הדרך שכן קיים צומת אחר המשמש לכניסה ליישוב.	השם צומת משהד קיים והגיוני. אם רוצים צריך להחליט על שינוי.	ראו הסבר בהערות לבקשת שינוי שם הצומת

ד"ר אבשלום קור : מציע את השם "רינה", זהו שם עברי ושם של שמחה.

ד"ר עלי ותד : שם המחלף הוא על שם היישוב "ריינה".

פרופ' יואל אליצור : למשהד אין צומת נוספת, הכניסה למשהד היא דרך כפר כנא, ואין לה עוד צומת ברור.

פרופ' שולמית אליצור : אנשי ריינה מבקשים את השינוי ואנשי משהד מסכימים לזה אז למה לא?

פרופ' יואל אליצור : עומדות 3 אפשרויות : 1. משהד 2. ריינה 3. רינה

משהד- זהו השם הוותיק, וממכתבו של מהנדס המועצה נראה כי יהיה שמח אם השם יישאר אך אין לו בעיה לשנות. ריינה- יישוב גדול יותר, הבתים קרובים יותר, ושטח המועצה כוללת את הצומת וקיימת הסכמה בין המועצות.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

רינה- תחנת הרכבת קיבלה את ההצעה לשם "רינה", ולכן יכול להיות נכון גם לצומת.
פרופ' ריכב (בוני) רובין : מציע שנחשוב אם אנחנו אוהבים שינויים של שמות או לא.
גלילה רון פדר- עמית : ההצבעה צריכה להיות האם בכלל לשנות את השם ואז הצבעה בנוגע לאיזה שם לבחור.
פרופ' ריכב (בוני) רובין : הטענה לטובת השינוי היא שתחנת הרכבת צמודה לצומת ותיקרא רינה וזה עשוי ליצור בלבול.
פרופ' עלי ותד : המקום נמצא בתחום השיפוט של רינה, והכניסה הראשית של היישוב היא משם, לעומת הכניסה של משהד שהיא במקום אחר.
פרופ' רות קרק : אם אנו דבקים בעקרונות הוועדה, המחלף צריך להיקרא ע"ש היישוב הסמוך אליו ביותר.

נעשתה הצבעה האם לשנות את השם משהד :

בעד- 14

נגד- 2

הוחלט לשנות את השם משהד.

נעשתה הצבעה חדשה על שני השמות הסופיים

'רינה' – 10 בעד

'ריינה' – 9 בעד

השם שנבחר הוא "רינה".

מ ח ל י ט י ם :

השם "רינה" ייכנס לרשומות.

(בטבלה שלהלן שם הצומת בעברית ובתעתיק לערבית וללטינית)

לטינית	ערבית	עברית
Rinna Jun.	مفرق ريّنه	צ' רִנָּה (צ' רינה)
נ"צ : 23058.73713		

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

4. שם חדש למחלף סמוך למזכרת בתיה

פרופ' יואל אליצור : המחלף החדש קרוב ל'מזכרת בתיה' וקצת יותר רחוק מ'חולדה', מזכרת בתיה זה יישוב גדול יותר ובדרום מזרח יש צומת חולדה.

פרופ' שולמית אליצור : מחלף חולדה יורד מהפרק כי כבר קיים במקום אחר. מבקשת לקדם את הצעתו של פרופ' אייל בן אליהו לתת את השם בתיה.

פרופ' אייל בן אליהו : מציע את השם 'בתיה' במקום 'מזכרת בתיה'.

פרופ' יואל אליצור : יש 2 אפשרויות- 1. מזכרת בתיה 2. בתיה- שזהו גם קיצור וגם הזכרת שם מקראי. **ד"ר אברהם חיים :** אני בעד שימור השם במלואו, הציבור לא יבין מדוע משמיטים את המילה "מזכרת" וקוראים רק "בתיה".

נעשתה הצבעה על השמות שהוצעו:

'מחלף מזכרת בתיה' – 8 בעד

'מחלף בתיה' – 10 בעד

השם שנבחר הוא "בתיה".

מ ח ל י ט י ם :

השם "מחלף בתיה" ייכנס לרשומות.

(בטבלה שלהלן שם הצומת בעברית ובתעתיק לערבית וללטינית)

לטינית	ערבית	עברית
Batya Int.	مفترق بَاتِيَا	מ' בַּתְיָה
נ"צ: 18689.63847		

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

5. מספר דרכים 39 / 3855 - צומת-מחלף נחל הנתיב

הערות ועדת שילוט	הערות/הצעות תת הוועדה הגיאוגרפית	הערות	שם מוצע ע"י ועדת שילוט	סטטוס	מספרי דרכים	נ.צ.
כאמור עדיף לא לצרף את המילה "נחל" לשמות צמתים.	נ.צ. רחוק כ-5 ק"מ מזנוח, צומת זו רחוקה כק"מ וחצי מצומת עציונה שאינו מתבטל. הצעת : הצומת סמוך למקום איחודם של נחל סנסן ונחל הנתיב ולכן הגיוני שיקבל את השם צומת "נחל נתיב" או צומת "נחל סנסן". מקובל	סמוך לישוב זנוח	זנוח	קיים / מתוכנן	3855 / 39	201063.2,622729.7

צומת כבישים זה, העומד להיבנות כמחלף, נידון בישיבת מליאת הוועדה בתאריך ט"ו באייר תשפ"ד (23/5/24). חברי הוועדה סברו שהשם "זנוח" בעייתי שכן הוא רחוק מאוד ממושב זנוח.

נעשתה הצבעה על השמות שהוצעו:

"נחל הנתיב" – 7 בעד

"נחל הסנסן" – 3 בעד.

השם "נחל הנתיב" נבחר.

מ"מ יו"ר הוועדה **פרופ' יואל אליצור** מעלה את הנושא לדיון חוזר: לאחר אישור השם בוועדה אנשי משרד התחבורה ביקשו להעלות שוב לדיון את הבקשה בשם שכן שם המכיל את המילה 'נחל' יכול לבלבל את משתמשי הדרך.

עו"ד בני שאולי-כהן: עלתה בעבר ההצעה בשם "נחל סנסן", אנחנו במשרד התחבורה לא פוסלים אותה. **פרופ' שולמית אליצור**: מכיוון שאנחנו דנים בנושא כבר מספר פעמים צריך לשנות כיוון. הסבו את תשומת ליבי שב'עמוד ענן' יש מידע שאבי שמידע הציע לקרוא לאחד הצמתים באזור בשם 'הציפורן' על שם הציפורן החד שנתי שמצוי באזור. ראינו שהצומת המדובר אינו מוביל במובהק ליישוב ספציפי. אני מציעה את השם 'ציפורן'. זה לא יכוון נהגים ולא יבלבל נהגים.

פרופ' זאב ספראי: למה לא לקרוא למחלף בית שמש דרום, מוביל לעיר הגדולה שקרובה?

פרופ' ריכב (בוני) רובין: לא נכון לקבל את בקשת משרד התחבורה לקצר שמות של צמתים ומחלפים, ולהוריד את הרכיב הגנרי המרכיב את שמות הצמתים. לכן במקום זה שבו הכביש והצומת יושבים ממש על הנחל שכך שמו, והנתיב הוא חלק מהמורשת של האזור הזה, 21- ק"מ משם יש צומת עציונה שמוביל לגוש עציון, אני חושב ש'נחל הנתיב' הוא שם טוב ולא צריך לשנותו.

פרופ' שולמית אליצור: ההתנגדות היא למילה נחל ולא למילה נתיב.

גב' עירית לינור: אני בעד נחל סנסן.

גב' הדר אברהמי: מבקשת להבהיר כי במפה יש כניסה שנקראת 'בית שמש דרום', ולכן אין לקבל את הצעתו של ספראי. (הערה: איני רואה זאת במפות. י"א).

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

פרופ' רות קרק : זה מתחבר לכביש שהוא מזרחית לבית שמש, אפשר לקרוא לו בשם 'בית שמש מזרח'.

השמות שעלו לדיון הן:

להישאר עם השם 'מחלף נחל הנתיב'

'מחלף נחל סנסן'

'מחלף בית שמש מזרח'

'מחלף הציפורן'

נעשתה הצבעה בין השמות שהוצעו לעיל :

'מחלף נחל הנתיב' – 10 בעד

'מחלף נחל סנסן' - 4 בעד

'מחלף בית שמש מזרח' – 1 בעד

'מחלף הציפורן' - 3 בעד

השם שנבחר הוא "מחלף נחל הנתיב".

מ ח ל י ט י ם :

השם "מחלף נחל הנתיב" ייכנס לרשומות.

(בטבלה שלהלן שם הצומת בעברית ובתעתיק לערבית וללטינית)

עברית	ערבית	לטינית
מ' נַחַל הַנְּתִיב	مفترق ناخل هَنَاتِيْف	Nahal HaNativ Int.
נ"צ 20116.62267		

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

6. כביש 60 - דרך התנ"ך

התייחסות חברי ועדה קודם הועדה:

פרופ' ריכב (בוני) רובין: פנייתם של ראשי רשויות מקומיות לקרוא לכביש 60 בשם דרך התנ"ך בעייתית מכמה בחינות:

1. לפני שנים לא מעטות קיבלו רשויות מדינת ישראל את ההחלטה שכבישים בישראל יקראו במספרים. לכך יש מפתח מפורט על פיו כבישי רוחב (ממערב למזרח) נקראים במספרים אי-זוגיים וכבישי אורך במספרים זוגיים. זאת ועוד, מספרי הכבישים (שתיים, שלוש וארבע ספרות) מייצגות את רמת הדרך – ארצית, אזורית ומקומית.
2. שיטה זו התקבלה היטב וכיום כמעט שאין משתמשים בביטויים שהיו שגורים בעבר "כביש החוף" (2), כביש השרון (4), כביש גהה, כביש עכו-צפת (85) וכדומה.
3. כל שינוי בשיטת מספור הכבישים מחייבת כמובן את חוות הדעה המפורטת של משרד התחבורה ואולי החברה הלאומית לדרכים.
4. הדוגמאות אותם הביאו המציעים – כביש 6 על שם יצחק רבין, כביש 90 על שם גנדי ואפשר להוסיף כביש 5 על שם חיים לנדאו, - כולן התקבלו על ידי הממשלה ושריה במחטף, לא נדונו בוועדת השמות מעולם ואף עוררו בשעתן תרעומת בוועדה. דומה שזאב ספראי עמד בתגובתו על נקודה זו גם כן.
5. יתר על כן, רוב משתמשי הדרך, תוכנות הניווט וגורמי התקשורת משתמשים דווקא ב- כביש 6, כביש 90 וכד'. איש אינו משתמש כיום "במעלה בית חורון" אלא ב- 443 ויכולתי להמשיך ולפרט דוגמאות נוספות.
6. למיטב זכרוני גם דרך הבשמים הוא כינוי של מטיילים ואינו שם רשמי. עניינית, הדרך מהערבה דרך שער רמון ועבדת לעזה היא רק אחת מכמה וכמה דרכים ששימשו את סחר הבשמים הקדום ולכן זהו שם שגוי או לפחות בעייתי מבחינה מדעית.
7. קריאת כביש 60 בכינוי דרך התנ"ך הופכת את כל הדרכים בארץ לכאלה שאין להן זיקה תנ"כית וזו ודאי שגיאה. האם הכביש המקשר בין הר תבור לנחל קישון אינו דרך תנ"כית? מה נעשה עם "בית חורון"? ועוד, גם אייל בן אליהו העיר על כך.
8. ההקבלה ל- U.S. Route 66 אינה הגיונית ואינה רלוונטית משום שזאת דוגמה מצוינת לכך שדווקא מספר הכביש הוא שהפך לערך תרבותי והיסטורי מובהק. ההקבלה היא דווקא ליצירה טלוויזיונית מרתקת שנקראה "כביש 90" (מודי בר-און 2014).

פרופ' יואל אליצור: אני תומך בכל לב בהצעת ראשי הרשויות. אני חושב שהמבקשים הסבירו את העניין היטב "עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע".

כביש 60 בחלקו העיקרי הוא 'דרך האבות' שכם - בית אל - בית לחם - חברון - באר שבע, דרך האורך המרכזית של א"י התנ"כית, חלקו המרכזי הוא "המסלה העולה מבית אל שכמה", הוא עובר בשילה ובירושלים. אין זה דומה לדרך החוף שעוברת בעכו, דאר, יפו ואשקלון, שהן ערים מכובדות במקרא אבל אינן הלב והדופק.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

פרופ' אייל בן אליהו: וכי כביש 60 הוא יותר "דרך התנ"ך" מאשר כביש 1 או כביש 443, ולא אמנה כרוכל את האתרים המקראיים הפזורים מצידי כבישים אלו.

גם אם אכן יש בדרך זו יותר אתרים מקראיים, דבר שיתכן בהחלט, האם יהיה נכון לכנות דווקא דרך זו דרך התנ"ך, מה בדבר שאר הכבישים בארץ? האם הם אינם דרך התנ"ך? האם הם "דרך הספרים החיצוניים"? "סדנא דארעא חד היא".

התייחסות נוספת של פרופ' יואל אליצור: הבקשה שהובאה לפנינו יכולה להיות קטליזטור גם לדיון עקרוני שיכלול מקרים אחרים. אוסיף שיש גם "דרך אריאל שרון" = כביש 438 מטבריה צפונה.

לא מתקבל על דעתי שלאישים פוליטיים שרובם שנויים במחלוקת ציבורית יש הנצחה בכבישים ראשיים בגלל לחץ ממערכות מפלגתיות חזקות, ודווקא על שמות היסטוריים כמו 'מעלה בית חורון' יעלה הכותר. גם שמות אמיתיים פשוטים כמו 'כביש החוף', 'כביש עכו-צפת' 'כביש ירושלים תל-אביב' לא ראוי לבטל ולהשכיח. שמות מסוג זה גם עוזרים לנהגים להבין היכן הם נמצאים.

הפיכת ארץ התנ"ך לאוסף של מספרים סתמיים היא לאו דווקא התפתחות חיובית, המספרים כבודם במקומם מונח, וברור שהם נותנים שיטה כללית המכסה את כלל הכבישים במדינה בצורה שיש בה הגיון. הם יכולים להיות הבסיס שעליו ועמו יהיו גם שמות של ממש. לכבישים החשובים והמשמעותיים. אינני יודע אם הדבר בהכרח כרוך בדיון מול החלטות הכנסת, אם כן, אפשר להיכנס גם לזה בצורה מקצועית.

פרופ' ריכב (בוני) רובין: המשפט אותו כתב חברנו יואל אליצור: "לא מתקבל על דעתי שלאישים פוליטיים שרובם שנויים במחלוקת ציבורית יש הנצחה בכבישים ראשיים" מעורר לעניות דעתי שאלה הרבה יותר בסיסית: עד כמה ועד אנה נרשה לפוליטיזציה להשתלט על דיוני ועדת השמות והחלטותיה?

פרופ' עירית עמית כהן: מצטרפת להערת/שאלתו של פרופ' רובין.

הדיון שמתקיים סביב כביש 60 והניסיונות לצרף לו שם גורם לי לתהות עד כמה שכחנו את תפקידנו בוועדת השמות. במקום להיצמד לכללים שנקבעו לאורך השנים, להסתמך על ידע ובקיאיות - שבגללם צורפנו לוועדה זו - להיות ענייניים, נקיים מערוב עמדות פוליטיות, אנחנו יותר ויותר נסחפים לתוך מערבולת של גישות אישיות. לזה מצטרף 'מבול' בקשות לשינויי שם. מוטב לדון ולהבהיר לכולנו מה תפקידנו. לעצור ולא להוסיף להידרדר.

פרופ' זאב ספראי: בעד לקיים דיון על הנושא בשני צעדים (שלבים), האחד עקרוני - האם ניתן שם לדרכים. אין זה מקרה שהמבקשים הנכבדים אינם מציינים תקדים בו ועדת השמות נתנה שם לדרך, כי החלטתנו העקרונית היא שלכבישים יש רק מספרים. דרך חיים, הוא שם 'עממי' שאינני יודע מי נתנו, ודרך רבין מקור השם הוא החלטת ממשלה, הנראית על פניה כבלתי חוקית, אבל היא החלטה חריגה שלא היו לה מתנגדים. דרך האבות או דרך הים הם שמות לא רשמיים. (שלא לדבר על הוויכוחים היכן עבר התוואי ההיסטורי. אם נחליט שראוי שצירים מרכזיים ישאו שמות, רק אז נשאל האם דרך התנ"ך הוא השם המתאים לציר שחלק גדול ממנו הוא מחוץ לארץ ישראל התנכית. השם "דרך התנ"ך" עצמו בוודאי יפה ונאה, אבל צריך לחשוב לאיזה ציר הוא מתאים. אגב להחלטה כזאת יש גם משמעות כספית, כך שכדאי לדעת גם כמה היא עולה.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

לפני שאגבש דעה הייתי רוצה לשמוע את דעת החברים. אגב, אינני משפטן אך אני תמה האם מבחינה חוקית הנושא בסמכותנו. באתר ויקיפדיה כתוב שהוועדה נותנת שמות לצירי תחבורה, אבל צריך לעיין בגוף החוק וזאת לא עשיתי.

במליאת הוועדה הנוכחית

גב' נועה מוטרו : היה ברשות הטבע והגנים דיון רשותי מעמיק, קראנו את הדברים ונורא רצינו לקבל איזו שהיא החלטה נחרצת אבל אנחנו מרגישים שזה לא נחוץ, ולא מבינים מה הדחיפות, כלומר זה כביש קיים, אין סיבה אקדמית או למדנית לפי ההבנה שלנו, להוסיף לציר 60 את השם 'ציר התנ"ך', ובמיוחד שאנחנו מבינים שהוא הולך להתקצר. הוא מתחיל בבאר שבע ויגמר באזור גילה שסמוך לירושלים, ומשם ימוספר אחרת במקטעים שונים. הוא יקרא אחרת במקטעים שונים.

מבחינת סיפורי המקרא, זה יותר סיפורי אבות ופחות סיפורי מקרא על תקופת הברזל, ולכן לרשות תהיה בעיה להצביע בעד למרות הרצון לקרא בשם תנ"כי זה לא נראה לנו מתאים פה.

פרופ' אייל בן אליהו : מה זה ציר התנ"ך?, זה אוונגליסטי ופוליטי וצריך לרדת מסדר היום.

גב' עירית לינור : אני מאוד בעד שלכביש גדול וחשוב יהיה גם שם וגם מספר, אבל 'התנ"ך' נשמע לי כוללני מדי.

פרופ' זהר עמר : מסכים שדרך התנ"ך זה שם כללי, צריך לחפש שם יותר ספציפי כמו 'דרך האבות/ההר'. זה שם שהתקבל אך לא נמצא בשימוש.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : בעד דיון על הנושא בשני צעדים. קודם כל, האם עקרוני לתת שמות לדרכים במדינת ישראל. הייתה החלטה לפני מספר שנים שדרכים נקראות במספרים לפי מפתח מסוים לפי אורכה ורוחבה של הארץ וכן הלאה. זו השיטה הנוהגת בישראל, שיטה זו הייתה אמורה לבטל את השמות כמו כביש 'ירושלים תל אביב' אבל כיום משתמשים בעיקר במספרים. ולכן אני חושב שכדאי קודם כל שנחשוב אם אנחנו פותחים במאבק כנגד משרד התחבורה על חריגה בשיטת מספור הכבישים.

מר יהורם גאון : אין אפשרות למחוק את שמות הכבישים הקיימים עד כה.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : השימוש הרשמי על פי משרד התחבורה הוא על מספרים. אוהב לעבוד לפי עקרונות. ועדה ממשלתית צריכה שיהיו לה קווים מנחים קבועים.

פרופ' זהר עמר : לא רואה "מלחמה" מול משרד התחבורה, מדברים על צירים מאוד מרכזיים כל הצירים המרכזיים יש להם מספר וגם שם. מאחר ואנחנו מדברים על ציר מאוד משמעותי עם מטען היסטורי אין סתירה שגם יהיה לו מספר וגם יהיה לו שם.

ד"ר אבשלום קור : כל פעם שאני נוסע בכביש 443 מצר על כך שמדינת ישראל מתייחסת לדרך החשובה הזו ונותנת לו מספר. כולם קראו לכביש 'מעבר בית חורון', ובענין 'דרך התנ"ך', אין כאן עניין פוליטי. יש מקומות רבים ונכבדים מן התנ"ך לאורך הדרך הזו כפי שניתן לראות במפה, מה יותר טבעי מלקרא לזה ככה? זה לא פוליטי, זה כיסופינו לציון.

עו"ד בני שאולי – כהן : משרד התחבורה נגד קריאה של שמות לדרכים. אפשר לקחת מסלול ולמתג אותו באופן תיירותי ולומר שיש פן היסטורי וכו', אבל בכל הנוגע לדרכים יש להם מספרים וזו הדרך לקרוא לכביש. נושא נוסף שעלה במשרד התחבורה- שהיכולת לקרוא במספרי דרכים תהיה רק ברשות משרד התחבורה.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

פרופ' יואל אליצור : הרעיון של כבישים ממוספרים הוא רעיון חשוב והוא לא סותר מתן של שמות, וכאן גם לדרך יכול להיות שם ולא חייב להיות שם לכל דרך. אני תומך בשם 'דרך התנ"ך', הניסיון לייחסו לראש מועצה מסויים לא מקובל עליי. זו בקשה שחתומים עליה הרבה ראשי מועצות, הרעיון המרכזי הוא שזו הדרך המרכזית של הרי התנ"ך המוכרות. כמו כן השם תומך בשורשים, הוא לא בא במקום מספר, והבקשה היא מנציגי ציבור.

פרופ' יהודית הנשקה : מציעה שנבחן אם בכלל יש לנו מנדט לקרא בשמות לדרכים.

פרופ' זאב ספראי : מההחלטה נראה שהדרכים לא במנדט שלנו, אבל אם כן צריך להחליט אז עד איזה תוואי בדרך? ואיזה שילוט זה יהיה? ואם יחליטו, יש כאן סדרה של דברים שצריך לקבוע וכולם חדשים. לא יודע אם זה בסמכותינו ונראה לי שזו קצת הפרזה.

פרופ' יהודית הנשקה : אני לא הבנתי שדרכים הם לא בתחום של צמתים ומחלפים. מלשון החוק נראה שגם הדרכים בתחום סמכותנו.

פרופ' ריכב (בוני) רובין : אם אנחנו רוצים באמת להתייחס לבקשה לגופה, השם מקטין את התנ"ך ולא מגדיל אותו.

פרופ' יואל אליצור : מציע לפצל את הדיון ולקבל החלטה האם לתת בכל סיטואציה שם כלשהוא לכל דרך כלשהיא.

גב' עירית לינור : הכלל הוא שאזרח פרטי, כל מה שלא אסור בחוק מותר לו לעשות, ולעניין גופים סמכוניים, כל מה שלא הוסמך לעשות אינו בסמכותו. ובענינו, אי אפשר לקבל את הזכות לקבוע שמות לדרכים מבלי לבדוק עם הלשכה המשפטית או עם הרשות לקביעת שמות.

מר יהורם גאון : זה חסר היגיון שאנחנו נחליט על עצמנו מה בסמכותנו ומה לא.

פרופ' יואל אליצור : אנחנו מעלים את השאלה האם אנחנו מתכוונים לתת שמות לדרכים.

ד"ר אבשלום קור : זה לא עניין לשוני, זה עניין משפטי.

ד"ר אברהם חיים : אפשר לקבל החלטה ואם יהיה ערעור נחזור להחלטה.

פרופ' אייל בן אליהו : זו דרך חשובה מידי בשביל להחליט עליה בן רגע, צריך להתייעץ ולחשוב על זה.

עו"ד בני שאולי-כהן : מציע פנייה למשרד התיירות לראות אולי הם ימתגו את האזור הזה בצורה כזו או אחרת מעבר לשם של דרך. אם אנחנו רואים ערך לאזור מסוים בארץ, אולי כדאי לערב אותם כדי לתת נופך בינלאומי לדבר הזה.

פרופ' איוון פרידמן : יש נטייה לקרוא לדרכים שביל (שביל ישראל, שביל סנהדרין וכו') וזה יותר הכיוון של משרד התיירות, ופה לא מדובר על שביל שמחבר בין אתרים תיירותיים, זה בעצם כביש שמוביל ממקום למקום.

פרופ' יואל אליצור : מציע שנצביע בהנחה שזה בסמכותנו, והיה אם יהיה מכשול- נחזיר לדיון.

פרופ' זהר עמר : אני לא רוצה שזו תהיה הצבעה אחת- תנ"ך או בכלל לא. אני מציע שנכניס להצבעה גם את 'דרך האבות'.

פרופ' אייל בן אליהו : מבקש לפנות לייעוץ המשפטי של משרד רה"מ, בנושא סמכות הוועדה בכל הנוגע לקביעת שמות לדרכים.

פרופ' רות קרק : אנחנו קודם כל צריכים לקבל את הייעוץ המשפטי של משרד רה"מ, ולאחר מכן לראות אם באפשרותנו לדון בשמות לדרכים.

משרד ראש הממשלה
ועדת השמות הממשלתית

הצבעה ראשונה האם הוועדה מעוניינת במתן שם לדרך זו

בעד - 10

נגד - 6

נמנעים - 3

הצבעה שנייה לגבי 3 כיווני פעולה בנוגע לבקשה

א. לפנות לייעוץ המשפטי של משרד רה"מ

בעד - 7

נגד - 10

נמנעים - 1

ב. לעכב את ההצבעה ולפנות אל המציעים לבירור

בעד - 0

נגד - 11

נמנעים - 8

ג. לפנות למשרד התיירות

בעד - 4

נגד - 11

נמנעים - 4

הצבעה שלישית - האם לקבל החלטה אודות הבקשה בדיון הנוכחי או לדחותה לדיון הבא:

7 בעד לקבל החלטה בדיון הנוכחי.

10 בעד לדחות את הדיון בבקשה לדיון הבא.

הוחלט לדחות את הדיון אודות הבקשה לוועדה הבאה.

- הישיבה ננעלה -

רישום: רבקה מעיין צפתי, איטה טוויג (גבעוני) הגחה: יואל אליצור.